

รหัส - ชื่อรายวิชา ท ๒๒๑๐๒ ภาษาไทย ๑๐
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ หลักภาษา (คำสมาส)
ครูผู้สอน นายนรพัทธ์ กล้าณรงค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๕ เวลา ๔ ชั่วโมง
โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา สพป.เชียงราย เขต ๒

๑.มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา
และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

ท ๔.๑ ม. ๒/๑ สร้างคำในภาษาไทย

๒. ความคิดรวบยอด/สาระสำคัญ

คำสมาสเกิดจากการนำคำภาษาบาลีหรือคำภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน
อ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน และแปลจากข้างหลังไปข้างหน้าเสมอ การสร้างคำสมาสทำให้ภาษาไทยมีคำใช้
เพิ่มมากขึ้น ช่วยให้ภาษาไพเราะสละสลวย เป็นประโยชน์ในการแต่งคำประพันธ์ และมีคำใช้สำหรับรองรับ
วิทยาการและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้

๓. สาระการเรียนรู้

การสร้างคำสมาส

๔. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา
๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. มุ่งมั่นในการทำงาน
๓. รักความเป็นไทย
๔. มีจิตสาธารณะ

๖. ชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง การสร้างคำสมาส

๗. การประเมินการเรียนรู้

๑. ประเมินความรู้ เรื่อง การสร้างคำสมาส (K) ด้วยแบบทดสอบ
๒. ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม (P) ด้วยแบบประเมิน
๓. ประเมินใบงาน เรื่อง การสร้างคำสมาส (P) ด้วยแบบประเมิน
๔. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (A) ด้วยแบบประเมิน

แบบประเมินตามสภาพจริง (Rubrics)

แบบประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
กระบวนการทำงานกลุ่ม	มีการกำหนดบทบาทสมาชิกชัดเจน และมีการชี้แจงเป้าหมายการทำงาน มีการปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างร่วมมือร่วมใจ พร้อมกับการประเมิน เป็นระยะ ๆ	มีการกำหนดบทบาทสมาชิกชัดเจน มีการชี้แจงเป้าหมาย อย่างชัดเจนและ ปฏิบัติงานร่วมกัน แต่ไม่มีการประเมิน เป็นระยะ ๆ	มีการกำหนดบทบาท เฉพาะหัวหน้า ไม่มีการชี้แจงเป้าหมาย อย่างชัดเจน ปฏิบัติงานร่วมกัน ไม่ครบทุกคน	ไม่มีการกำหนด บทบาทสมาชิก และไม่มีการชี้แจงเป้าหมาย สมาชิก ต่างคนต่างทำงาน

แบบประเมินใบงาน เรื่อง การสร้างคำสมาส

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
การสร้างคำสมาส	สร้างคำสมาส พร้อมทั้งบอกวิธีการอ่าน และความหมายได้ถูกต้อง ทุกคำในเวลาที่กำหนด และสามารถแนะนำ หลักเกณฑ์ให้ผู้อื่นได้	สร้างคำสมาส พร้อมทั้งบอกวิธีการอ่าน และความหมายได้ ถูกต้องเป็นส่วนมาก โดยไม่ต้องมีผู้แนะนำ	สร้างคำสมาส พร้อมทั้งบอกวิธีการอ่าน และความหมาย ได้ถูกต้องเป็นบางส่วน บางคำต้องมีผู้แนะนำ	สร้างคำสมาส พร้อมทั้งบอกวิธีการอ่าน และความหมาย ได้ถูกต้องเป็นส่วนน้อย และอีกหลายคำ ต้องมีผู้แนะนำ

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายาม ในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ ต่าง ๆ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายาม ในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียนเป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายาม ในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ ในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้
สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้า หาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อ ได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ ในชีวิตประจำวัน	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อ ได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อ ได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อ ได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้	ไม่ศึกษาค้นคว้า หาความรู้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน
๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบต่อการทำงานให้สำเร็จ	ให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ให้สำเร็จ	
๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง				

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๒.๑ พุ่มเททำงานอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา พยายามแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน พยายามให้งานสำเร็จ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ไม่ขยัน อดทนในการทำงาน
๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ	ให้งานสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ตามเป้าหมาย ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ		
๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ				

รักความเป็นไทย

ตัวชี้วัดที่ ๗.๒ เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๗.๒.๑ ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	ใช้ภาษาไทย เลขไทย ในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม แนะนำ	ใช้ภาษาไทย เลขไทยในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม	ใช้ภาษาไทย เลขไทย ในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม แนะนำ	ไม่สนใจใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
๗.๒.๒ ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	ชักชวนให้ผู้อื่นใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเป็นประจำเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการใช้ภาษาไทย	แนะนำชักชวนให้ผู้อื่นใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	ให้ผู้อื่นใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง	

มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัดที่ ๘.๑ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๘.๑.๑ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงาน ด้วยความเต็มใจ	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน อาสาทำงาน ช่วยคิด	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน อาสาทำงาน ช่วยคิด	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน อาสาทำงาน	ไม่ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู
๘.๑.๒ อาสาทำงาน ให้ผู้อื่นด้วย กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ด้วยความสมัครใจ	ช่วยทำ แบ่งปันสิ่งของ และช่วยแก้ปัญหา ให้ผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ	ช่วยทำ และแบ่งปัน สิ่งของให้ผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ	และแบ่งปันสิ่งของ ให้ผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ	
๘.๑.๓ แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุข ให้กับผู้อื่น				

ตัวชี้วัดที่ ๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๘.๒.๑ ดูแล รักษา ทัศนสมบัติ และสิ่งแวดล้อม ด้วยความเต็มใจ	ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน เข้าร่วมกิจกรรม	ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน เข้าร่วมกิจกรรม	ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรม	ไม่สนใจดูแล รักษา ทรัพย์สินสมบัติ และสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียน
๘.๒.๒ เข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	เพื่อสังคมและ ทัศนสมบัติประโยชน์ ของโรงเรียนและชุมชน ด้วยความเต็มใจ	เพื่อสังคมและ ทัศนสมบัติประโยชน์ ของโรงเรียน ด้วยความเต็มใจ	ทัศนสมบัติประโยชน์ ของโรงเรียน ด้วยความเต็มใจ	
๘.๒.๓ เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงาม ของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยความกระตือรือร้น				

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)

๑. นักเรียนร่วมกันพิจารณาคำที่กำหนด สังเกตลักษณะของคำ แล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของคำแต่ละคู่
๒. นักเรียนสังเกตบัตรคำหน้าชั้นเรียน แล้วช่วยกันนำบัตรคำนั้นมาจับคู่สร้างคำให้เป็นคำที่มีความหมาย จากนั้นร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับที่มาของคำเหล่านั้น
๓. นักเรียนศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของคำสมาส วิธีการอ่านและการแปลความหมายของคำสมาส จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน อินเทอร์เน็ต

ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้

๔. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณาคำที่กำหนด แล้วช่วยกันนำคำเหล่านี้มาจัดกลุ่มตามความคิดของนักเรียน แล้วนำเสนอแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนกลุ่มอื่นว่าจัดกลุ่มได้อย่างไร เพราะเหตุใด
๕. นักเรียนกลุ่มเดิมร่วมกันวิเคราะห์บัตรคำเหล่านั้นอีกครั้ง แล้วช่วยกันจัดกลุ่มบัตรคำตามหัวข้อที่กำหนด พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงจัดกลุ่มเช่นนั้น กลุ่มใดทำได้เร็วที่สุดและถูกต้องเป็นฝ่ายชนะ
๖. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์คำสมาสที่จัดกลุ่มได้ พิจารณาว่าจะสามารถแยกคำเหล่านั้นออกได้อย่างไร แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยตอบคำถาม ดังนี้
 - คำสมาสมีที่มาจากภาษาใด
๗. นักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับลักษณะของคำสมาสจากการทำกิจกรรมเป็นแผนภาพความคิด
๘. นักเรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่มาของคำสมาส ได้ว่า
 - คำสมาสเกิดจากการนำคำภาษาบาลีหรือคำภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน เป็นวิธีการสร้างคำอีกวิธีหนึ่งในภาษาไทย

ชั่วโมงที่ ๒ เรื่อง ลักษณะของคำสมาส

ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม เล่นเกม “จับคู่สร้างคำสมาส” เพื่อทบทวนความรู้เดิม โดยสังเกตบัตรคำที่ครูเปิดทีละแผ่น แล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันสร้างคำสมาสจากบัตรคำที่กำหนดให้ได้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนด กลุ่มใดคิดคำสมาสได้มากที่สุดและถูกต้องเป็นฝ่ายชนะ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการสังเกตคำสมาส

๒. นักเรียนศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของคำสมาส จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน อินเทอร์เน็ต

ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้

๓. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำคำที่สร้างได้จากเกม “จับคู่สร้างคำสมาส” มาวิเคราะห์คำแต่ละคำว่า เกิดจากคำใด กลุ่มใดทำได้เร็วที่สุดและถูกต้องเป็นฝ่ายชนะ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยตอบคำถาม ดังนี้

- คำสมาสมี้อะไรสำคัญอย่างไร

๔. นักเรียนช่วยกันคิดคำภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤตที่นำมาเติมคำที่กำหนดให้เป็นคำที่มีความหมาย ส่งผู้แทนนักเรียนออกมาเขียนบนกระดาน แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการอ่านออกเสียง และการแปลความหมายของคำเหล่านั้น

๕. นักเรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะของคำสมาส ได้ว่า

- คำที่นำมาสร้างเป็นคำสมาสต้องมาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤตเท่านั้น ต้องอ่านออกเสียง ต่อเนื่องกันและแปลความหมายจากข้างหลังไปข้างหน้า

ชั่วโมงที่ ๓ เรื่อง เพิ่มคำไทยด้วยการสมาส

ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มแข่งขันกันเขียนคำสมาสบนกระดานให้เป็นคำ ที่ถูกต้อง กลุ่มใดทำได้เร็วที่สุดและถูกต้องเป็นฝ่ายชนะ แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะ การสร้างคำสมาสเหล่านั้น

๒. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์คำที่กำหนดว่าคำที่นำมาสมาสกันนั้นเกิดจากคำใดบ้าง แต่ละคำมาจาก ภาษาใด อ่านออกเสียงว่าอย่างไร มีความหมายว่าอย่างไร และเมื่อนำมาสมาสเป็นคำใหม่คำนั้นมีความหมาย ว่าอย่างไร แล้วร่วมกันตรวจสอบความถูกต้อง

๓. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของคำสมาส
๔. นักเรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะของคำสมาสเป็นแผนภาพความคิด
๕. นักเรียนร่วมกันคิดประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า โดยตอบคำถาม ดังนี้
 - ภาษาไทยมีวิธีการเพิ่มคำให้มากขึ้นได้อย่างไร

ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)

๖. นักเรียนกลุ่มเดิมแข่งขันกันยกตัวอย่างคำสมาสให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งวิเคราะห์ว่าคำเหล่านั้นเกิดจากคำใดมารวมกัน แต่ละคำมาจากภาษาใด อ่านออกเสียงว่าอย่างไร และมีความหมายว่าอย่างไร

๗. นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เข้าใจเป็นความรู้ร่วมกัน ดังนี้

- คำสมาสเกิดจากการนำคำภาษาบาลีหรือคำภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน อ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน และแปลความหมายจากข้างหลังไปข้างหน้าเสมอ ถ้าคำสมาสมีเสียง อะ กลางคำ จะไม่ประวิสรรชนีย์ และคำภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤตที่นำหน้าด้วยคำว่า พระ ถ้าแผลงมาจาก วร เป็นคำสมาส ส่วนคำว่า พระ ที่เป็นตำแหน่งบรรดาศักดิ์หรือคำสรรพนามไม่ใช่คำสมาส

ชั่วโมงที่ ๔ เรื่อง การสร้างคำสมาสและประโยชน์ของคำสมาส

ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละคนจะได้รับบัตรคำคนละ ๑ ใบ แล้วนำบัตรคำของตนเองจับคู่คำกับเพื่อนในกลุ่มให้เป็นคำสมาส โดยสลับคู่กันไปเรื่อย ๆ ภายในกลุ่มให้ได้คำสมาสมากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด กลุ่มใดทำได้ถูกต้องมากที่สุดเป็นฝ่ายชนะ

๒. นักเรียนกลุ่มเดิมช่วยกันนำคำที่กำหนดไปสร้างคำสมาสจำนวน ๓ คำ พร้อมทั้งเขียนคำอ่านและอธิบายความหมายของคำนั้น แล้วเขียนลงในใบงานที่ ๑ เรื่อง การสร้างคำสมาส จากนั้นสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

๓. นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เข้าใจเป็นความรู้ร่วมกัน ดังนี้

- คำสมาสเกิดจากการนำคำภาษาบาลีหรือคำภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน อ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน และแปลความหมายจากข้างหลังไปข้างหน้าเสมอ นอกจากนี้การสร้างคำสมาสทำให้ภาษาไทยมีคำใช้เพิ่มมากขึ้น ช่วยให้ภาษาไพเราะสละสลวย เป็นประโยชน์ในการแต่งคำประพันธ์ และมีคำใช้สำหรับวิทยาการสมัยใหม่

ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)

๔. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งผู้แทนมานำเสนอคำสมาสและความหมายจากใบงานเรื่อง การสร้างคำสมาส นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ช่วยกันพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วช่วยกันแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์อีกครั้ง
๕. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของคำสมาส โดยตอบคำถาม ดังนี้
 - การสร้างคำสมาสมีประโยชน์ต่อภาษาไทยอย่างไร
๖. นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปเกี่ยวกับวิธีการทำงานให้เห็นการคิดเชิงระบบและวิธีการทำงานที่มีแบบแผน

ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating)

๗. นักเรียนนำความรู้เรื่อง การสร้างคำสมาส ไปอธิบายให้เพื่อนที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น หรืออาจสรุปเป็นใบความรู้แล้วนำไปไว้ในห้องสมุดหรือมุมอ่านหนังสือของห้องเรียน เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้อื่น
๘. นักเรียนประเมินตนเอง โดยเขียนแสดงความรู้สึกหลังการเรียนและหลังการทำกิจกรรมในประเด็นต่อไปนี้
 - สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ในวันนี้คืออะไร
 - นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด
 - เพื่อนนักเรียนในกลุ่มมีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด
 - นักเรียนพึงพอใจกับการเรียนในวันนี้หรือไม่ เพียงใด
 - นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้นี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมทั่วไปได้อย่างไร

จากนั้นแลกเปลี่ยนตรวจสอบขั้นตอนการทำงานทุกขั้นตอนว่าจะเพิ่มคุณค่าไปสู่สังคม เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้นกว่าเดิมในขั้นตอนใดบ้าง สำหรับการทำงานในครั้งต่อไป

๙. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

๑. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย : หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
๒. บัตรคำสมาส
๓. แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)

ชื่อ _____ เลขที่ _____ ชั้น _____

ได้ _____ คะแนน
คะแนนเต็ม ๑๐

นักเรียนใช้ดินสอระบายลงใน หน้าคำตอบที่ถูกต้องให้เต็มวง

๑. ข้อใดเป็นลักษณะสำคัญของคำสมาส
 - ๑) เป็นคำประสมที่อ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
 - ๒) เป็นคำประสมในภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต
 - ๓) เป็นคำประสมที่แปลความหมายจากข้างหลังไปข้างหน้า
 - ๔) เป็นคำภาษาบาลีหรือคำภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำมารวมกัน
๒. คำว่า “ผลผลิต” เป็นคำสมาสหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ๑) เป็น เพราะอ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
 - ๒) ไม่เป็น เพราะแปลความหมายจากข้างหน้ามาข้างหลัง
 - ๓) เป็น เพราะเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต
 - ๔) ไม่เป็น เพราะไม่ได้มาจากภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต
๓. ข้อใดมีลักษณะการสร้างคำที่เหมือนกันทุกคำ
 - ๑) วีรสตรี เทศมนตรี สารกันบูด
 - ๒) คณบดี ทรรศน์ อภินิหาร
 - ๓) อธิปัตย์ พลเมือง รัตนโกสินทร์
 - ๔) ภาพยนตร์ ธรรมศาสตร์ ปฐมพยาบาล
๔. ข้อใดไม่มีคำสมาสอยู่ในประโยค
 - ๑) พระองค์ทรงรักและทรงห่วงใยราษฎรเสมอมา
 - ๒) วันนี้มีประกวดพูดสุนทรพจน์ที่ห้องประชุมของโรงเรียน
 - ๓) โรงงานอุตสาหกรรมเปิดรับสมัครพนักงานเป็นจำนวนมาก
 - ๔) บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว
๕. คำที่ขีดเส้นใต้ข้อใดเป็นคำสมาส
 - ๑) ประชาชนทยอยกลับภูมิลำเนาเพื่อไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
 - ๒) การแพทย์ของไทยได้รับคำชื่นชมในเวทีนานาชาติ
 - ๓) เธอไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด
 - ๔) มุณินิแห่งนี้ก่อตั้งมายาวนานแล้ว

๖. ข้อใดไม่ใช่คำสมาส

- ๑) สาธารณภัย
- ๒) ประกันภัย
- ๓) อัคคีภัย
- ๔) ฆาตภัย

๗. ข้อใดเป็นคำสมาสทุกคำ

- ๑) ราชวัง บ้านเมือง ธรรมชาติ
- ๒) อริยสัจ อารัมภบท อาชีวศึกษา
- ๓) บรรทม ไตรปิฎก ไม้ทันทฆาต
- ๔) พระสงฆ์ วิทยาศาสตร์ อัครราชทูต

๘. ประโยคในข้อใดมีคำสมาสมากที่สุด

- ๑) เขาจบการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ขณะนี้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชนแห่งนี้
- ๒) คุณพ่อเป็นกรรมการประกวดการแข่งขันอ่านออกเสียงบทร้อยกรองระดับมัธยมศึกษา
- ๓) สัตวแพทย์ลงพื้นที่ช่วยเหลือสัตว์ที่ประสบอุทกภัย
- ๔) นายกรัฐมนตรีเดินทางไปจังหวัดเพชรบูรณ์

๙. ภา

ข้อใดนำมาเติมลงในช่องว่างแล้วมีความหมายว่า ความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจและรู้สึกได้

- ๑) สุนทรีย
- ๒) จินต
- ๓) เอกัต
- ๔) เอก

๑๐. “วาทศิลป์” แปลตามหลักคำสมาสได้ตรงกับข้อใด

- ๑) คำพูดและศิลปะ
- ๒) ศิลปะและถ้อยคำที่ใช้
- ๓) ศิลปะในการใช้ถ้อยคำ
- ๔) ถ้อยคำที่ใช้ในงานศิลปะ

แบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test)

ชื่อ _____ เลขที่ _____ ชั้น _____

ได้ _____ คะแนน
คะแนนเต็ม ๑๐

นักเรียนใช้ดินสอระบายลงใน หน้าคำตอบที่ถูกต้องให้เต็มวง

๑. ข้อใดไม่มีคำสมาสอยู่ในประโยค

- ๑) พระองค์ทรงรักและทรงห่วงใยราษฎรเสมอมา
- ๒) วันนี้มีประกวดพูดสุนทรพจน์ที่ห้องประชุมของโรงเรียน
- ๓) โรงงานอุตสาหกรรมเปิดรับสมัครพนักงานเป็นจำนวนมาก
- ๔) บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว

๒. ข้อใดเป็นลักษณะสำคัญของคำสมาส

- ๑) เป็นคำประสมที่อ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
- ๒) เป็นคำประสมในภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต
- ๓) เป็นคำประสมที่แปลความหมายจากข้างหลังไปข้างหน้า
- ๔) เป็นคำภาษาบาลีหรือคำภาษาสันสกฤตตั้งแต่ ๒ คำมารวมกัน

๓. คำว่า “ผลผลิต” เป็นคำสมาสหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ๑) เป็น เพราะอ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
- ๒) ไม่เป็น เพราะแปลความหมายจากข้างหน้ามาข้างหลัง
- ๓) เป็น เพราะเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต
- ๔) ไม่เป็น เพราะไม่ได้มาจากภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต

๔. ข้อใดมีลักษณะการสร้างคำที่เหมือนกันทุกคำ

- ๑) วีรสตรี เทศมนตรี สารกันบูด
- ๒) คณบดี ทรรศสิน อภิชาติบุตร
- ๓) อธิฤทธิ พลเมือง รัตนโกสินทร์
- ๔) ภาพยนตร์ ธรรมศาสตร์ ปฐมพยาบาล

๕. ประโยคในข้อใดมีคำสมาสมากที่สุด

- ๑) เขาจบการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ขณะนี้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชนแห่งนี้
- ๒) คุณพ่อเป็นกรรมการประกวดการแข่งขันอ่านออกเสียงบทร้อยกรองระดับมัธยมศึกษา
- ๓) สัตวแพทย์ลงพื้นที่ช่วยเหลือสัตว์ที่ประสบอุทกภัย
- ๔) นายกรัฐมนตรีเดินทางไปจังหวัดเพชรบูรณ์

๖. “วาทศิลป์” แปลตามหลักคำสมาสได้ตรงกับข้อใด

- ๑) คำพูดและศิลปะ
- ๒) ศิลปะและถ้อยคำที่ใช้
- ๓) ศิลปะในการใช้ถ้อยคำ
- ๔) ถ้อยคำที่ใช้ในงานศิลปะ

๗. คำที่ขีดเส้นใต้ข้อใดเป็นคำสมาส

- ๑) ประชาชนทยอยกลับภูมิลำเนาเพื่อไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
- ๒) การแพทย์ของไทยได้รับคำชื่นชมในเวทีนานาชาติ
- ๓) เธอไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด
- ๔) มุณินิแห่งนี้ก่อตั้งมายาวนานแล้ว

๘. ข้อใดเป็นคำสมาสทุกคำ

- ๑) ราชวัง บ้านเมือง ธรรมชาติ
- ๒) อริยสัจ อารัมภบท อาชีวศึกษา
- ๓) บรรทม ไตรปิฎก ไม้ทันตฆาต
- ๔) พระสงฆ์ วิทยาศาสตร์ อัครราชทูต

๙. ภา

ข้อใดนำมาเติมลงในช่องว่างแล้วมีความหมายว่า ความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจและรู้สึกได้

- ๑) สุนทรีย
- ๒) จินต
- ๓) เอกัต
- ๔) เอก

๑๐. ข้อใดไม่ใช่คำสมาส

- ๑) สาธารณภัย
- ๒) ประกันภัย
- ๓) อัคคีภัย
- ๔) วาตภัย

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)

๑.	(๔)	๖.	(๒)
๒.	(๒)	๗.	(๒)
๓.	(๔)	๘.	(๑)
๔.	(๑)	๙.	(๑)
๕.	(๔)	๑๐.	(๓)

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test)

๑.	(๑)	๖.	(๓)
๒.	(๔)	๗.	(๔)
๓.	(๒)	๘.	(๒)
๔.	(๔)	๙.	(๑)
๕.	(๑)	๑๐.	(๒)

แบบบันทึกสรุปผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

ชื่อ-นามสกุล _____ เลขที่ _____ ชั้น _____

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

คำชี้แจง นักเรียนบันทึกสรุปผลการเรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้นี้

10.บันทึกผลหลังการสอน

นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตั้งใจ สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับแหล่งที่มาของ คำสมาส การรวมคำแบบสมาส และเข้าใจประโยชน์ในการใช้สมาสเพื่อให้มีคำใช้มากขึ้น รวมถึง สามารถนำไปใช้ในการแต่งคำพ้องได้

นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี ช่วยเหลือเพื่อนที่ยังไม่เข้าใจ โดยการให้คำแนะนำเพื่อนให้ เข้าใจมากขึ้น

มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนด คือ ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(นายนรพัทธ์ กล้าณรงค์)

ตำแหน่ง ครู

วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

11. ข้อเสนอแนะ / ข้อคิดเห็นจากผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายปกาศิต อนุกุล)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา